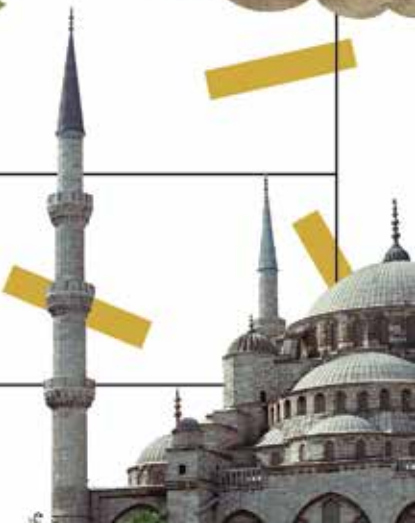
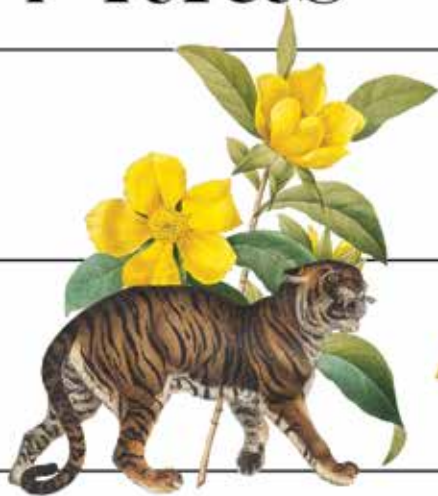

JORGE LUIS BORGES Atlas

→ 2. BASKI

ÇEVİRİ: EMRAH İMRE

JORGE LUIS BORGES
ATLAS

Can Modern

Atlas, Jorge Luis Borges

İspanyolca aslından çeviren: Emrah İmre

Atlas

İlk baskı: Lumen, 1984.

Bu kitapta kullanılan baskı: Lumen, 1999.

© 1995, Maria Kodama

© 2021, Can Sanat Yayınları A.Ş.

Bu eserin Türkçe yayın hakları The Wylie Agency (UK) Ltd. aracılığıyla alınmıştır.

Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. basım: 2021

2. basım: Şubat 2022, İstanbul

Bu kitabın 2. baskısı 1 000 adet yapılmıştır.

Dizi editörü: Emrah Serdan

Düzeltili: Mert Tokur

Mizanpaj: Bahar Kuru Yerek

Dizi ve kapak tasarımı: Utku Lomlu / Lom Creative (www.lom.com.tr)

Baskı ve cilt: Türkmenler Matbaacılık Reklam San. ve Tic. Ltd. Şti.

Maltepe Mah. Gümüşsuyu Cad. No: 16-18

Topkapı, İstanbul

Sertifika No: 43087

ISBN 978-975-07-5139-4

CAN SANAT YAYINLARI

YAPIM VE DAĞITIM TİCARET VE SANAYİ A.Ş.

Maslak Mah. Eski Büyükdere Cad. İz Plaza Giz, No: 9/25, Sarıyer / İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33

canyayinlari.com/9789750751394

yayinevi@canyayinlari.com

Sertifika No: 43514

JORGE LUIS BORGES
ATLAS

María Kodama ile birlikte

ANLATI

İspanyolca aslından çeviren

Emrah İmre

Jorge Luis Borges'in Can Yayınları'ndaki diğer kitapları:

Alçaklığın Evrensel Tarihi, 2021

Sonsuzluğun Tarihi, 2021

JORGE LUIS BORGES, 1899'da Buenos Aires'te doğdu. Cenevre'de ve İngiltere'de eğitim gördü. Bir dönem İspanya'da yaşadktan sonra 1921'de Arjantin'e dönerek yazarlık hayatına başladı. 1935'te *Alçaklığın Evrensel Tarihi* derlemesini kaleme aldı. Buenos Aires'te yazarlık faaliyetlerinin dışında kütüphanecilik, İngiliz edebiyatı profesörlüğü, edebiyat cemiyeti başkanlığı gibi görevlerde bulundu. 1955'ten 1970'e kadar Arjantin Ulusal Kütüphanesi'nin yöneticiliğini yaptı. Ünu 1961'de Formentor Ödülü'nü Samuel Beckett'la paylaştıktan sonra ülke sınırlarını aşmıştı. 1980'de prestijli Cervantes Ödülü'ne layık görüldü. 1986'da öldü. André Maurois'ya göre "uyruğu ve mizacıyla tam bir Arjantinli olsa da kendini evrensel edebiyatla yetiştirmiş" olan Borges, edebiyat, felsefe ve inanç tarihinden fikirleri ustaca sentezleyerek yarattığı özgün evrende zaman, uzay, kader ve gerçeklik gibi evrensel konuları kurguyla kurgu dışının sınırlarının yok olduğu bir üslupla kaleme almıştır.

EMRAH İMRE, 1980'de İstanbul'da doğdu. Auckland Üniversitesi'nde Dilbilim ve Karşılaştırmalı Edebiyat öğrenimi gördü. Portekizce, İspanyolca, İngilizce, Fransızca ve Katalancadan çeviriler yaptı. 2011'den beri Can Yayınları'nda editörlük yapan İmre, José Saramago, Gabriel García Márquez, Luisa Valenzuela, Mario Vargas Llosa, Carlos Fuentes, Virginia Woolf, Luis Sepúlveda, Tina Vallès, Fernando Pessoa, Samanta Schwebelin, César Aira gibi yazarların eserlerini Türkçeye çevirdi.

İçindekiler

Önsöz	13
Galyalı Tanrıça	15
Totem	17
Caesar.....	19
İrlanda.....	21
Bir Kurt.....	25
İstanbul	25
Nimetler.....	26
Venedik.....	29
Bollini Çıkmazı.....	33
Poseidon Tapınağı.....	35
Başlangıç	37
Balon Gezintisi	39
Almanya'da Bir Rüya.....	43
Atina	45
Cenevre.....	47

Piedras ile Chile.....	49
<i>Brioche</i>	51
Bir Anıt.....	53
Epidauros.....	55
Lugano.....	57
Kaplanlarımın Sonuncusu.....	59
Midgarthormr.....	61
Bir Kâbus.....	63
Deyá'daki Graves.....	65
Rüyalar.....	69
Gemi.....	71
Köşeler.....	73
Esja Oteli, Reykjavik.....	75
Labirent.....	77
Tigre'nin Adaları.....	79
Çeşmeler.....	81
Hançer Milongası.....	83
1983.....	85
Quartier Latin'deki Bir Otelde Dikte Edilen Not.....	86
<i>Ars Magna</i>	89
Birleşim.....	91
Madrid, Temmuz 1982.....	93
Laprida 1214.....	95
Çöl.....	97

22 Ağustos 1983	99
Staubbach	101
Colonia del Sacramento	102
La Recoleta	103
Eserlerin Kurtarıcı Niteliğine Dair	105

Önsöz

Sanırım sebeplerin çokluğu kavramına ilk değinen John Stuart Mill idi; bense gerçek anlamda bir atlas olmayan bu kitabın oluşumunda pay sahibi iki sebep gösterebilirim. İlkinin ismi Alberto Girri. Yeryüzünü mesken tuttuğumuz süre boyunca María Kodama ile ben nice mekân gezdik ve tadını çıkardığımız yerlerin verdiği ilhamla çok sayıda fotoğraf ve metin ortaya çıkardık. Sebeplerden ikincisi olan Enrique Pezzoni bu fotoğrafları gördü; Girri ise fotoğraflarla metinleri birbirine dokuyarak karmaşık olsa da usturuplu bir kitap ortaya çıkarabileceğimiz görüşünü ortaya attı. Elinizde tuttuğunuz, işte o kitap. Ancak fotoğrafların açıkladığı metinlerden ya da fotoğrafları açıklayan cümlelerden oluşan bir kitap değil bu. Her bir bölümün içeriğini meydana getiren, imgelerle sözcüklerin uyumlu birliği. Bilinmeyeni keşfetme hevesi Sinbad'a, Kızıl Erik'e ya da Kopernik'e özgü değil. Dünyada keşfetmeye meraklı olmayan tek bir insan bile yoktur. Her şey acıyı, tuzluyu, eğriyi, düzü, pürüzü, gökkuşağının rengini ve alfabenin yirmi küsur harfini keşfetmekle başlar; ardından sıra simalara, haritalara, hayvanlara ve yıldızlara gelir; en sonunda insan ya kuşkuyla dolar ya da imanla, üstelik önceden ne kadar cahil olduğu sonucuna ulaşması da neredeyse kaçınılmazdır.

María Kodama ile ben, daima birbirinden farklı ve eşsiz sesler, lisanlar, alacakaranlıklar, şehirler, bahçeler ve insanlarla karşılaşmanın hem sevincini hem şaşkınlığını paylaştık. Bu sayfalar halen süren maceramızın birer anıtı olabilirse ne mutlu.

J.L.B.

Galyalı Tanrıça

Roma bu uzak topraklara, sınırsız, hatta belki sonsuz bu tatlı su denizinin kıyısına ulaştığında, Caesar ile Roma yüce ve soylu isimleriyle çıkageldiğinde, alazlanmış tahtadan tanrıça çoktan buradaydı. Miadı dolmuş ilahların varlığını kabul ederek kendine katmayı misyonerliğe yeğleyen imparatorlukların kayıtsızlığıyla ona Diana ya da Minerva adını vereceklerdi. Önceden katı bir hiyerarşide yer alan bir tanrıçaydı; bir tanrının kızı, başka bir tanrının anasıydı, baharın nimetleri ya da savaşın dehşetiyle ilişkilendirilirdi. Şimdiyse müze denen şu tuhaf mekânda korunuyor ve sergileniyor.

Mitolojiden, kendine atfedilen sözlerden arındırılmış olarak ulaşıyor bize, çoktan mezarı boylamış nesillerin yakarlarından artık eser yok. Tembel hayal gücümüzün keyfince yüceltebileceği yenik bir kutsal nesneye dönüşmüş durumda. Ona tapınanların dualarını asla işitemeyecek, nasıl ayinler düzenlediklerini asla bilemeyeceğiz.

Totem

Porphyrios'un aktardığına göre, İskenderiyeli Plotinos portresinin yapılmasına izin vermemiş, kendisi Platon prototipinin bir gölgesinden ibaret olduğu için portresinin de bir gölgenin gölgesi olacağını öne sürmüştür. Asırlar sonra Pascal resim sanatını reddeden bu savı yeniden keşfetmiştir. Burada gördüğümüz resim Kanada'dan bir putun birebir kopyasını gösteren bir fotoğraftır; yani bir gölgenin gölgesinin gölgesidir. Putun, tabiri caizse, orijinal hali, Retiro semtindeki üç istasyondan sonuncusunun arkasında, tapınanı olmaksızın upuzun yükselir. Kanada devletinin resmî bir armağanıdır. Söz konusu ülke, böyle barbar bir imge tarafından temsil edilmeye aldırılmamıştır. Halbuki Güney Amerika'daki hiçbir devlet, yaparı belli olmayan, gösterişsiz bir putu başkalarına hediye etmeye cüret edemez.

Her ne kadar bunları bilsek de hayal gücümüz totemin sürgünde olduğu, ardında esrarengiz efsaneler, kabileler, efsunlar, hatta kurbanlar bulunduğu fikrine kapılmadan edemez. Ona tapınanlar hakkında hiç bilgimiz yoktur; ki bu durum totemi belirsizliklerle dolu bir alacakaranlıkta hayal edebilmemiz için yeter de artar.

Caesar

*Burada yatıyor, hançer darbelerinin kalıntısı.
Burada, ölü bir adam, biçare,
Caesar'dı ismi. Etinde
çukurlar açtı çelikler.
Burada işte, daha düne dek
tertiplendiği işlerle yazıp
icra ettiği tarihin çıkarrken tadını
durdurulan o amansız savaş makinesi.
Burada yatıyor bir diğeri, şanı reddeden,
hükmeden meydanlara ve gemilere,
o mütevazı imparator,
kâh hayranlık kâh haset uyandıran.
Burada yatıyor bir diğeri, ulu gölgesi
yerkürenin tamamını kaplayacak gelecekte.*

İrlanda

Yüce gönüllü kadim gölgeler benim İrlanda'ya değinmemden, daha doğrusu tarihine tatlılıkla değinmemden yana değil. Bu gölgelerin isimlerinden biri Erigena, ona göre bütün tarihimiz Tanrı'nın uzun bir rüyasından ibaret; sonunda Tanrı'nın elinde kalacak bir rüya bu, ki *Methuselah'a Dönüş* adlı oyun ile Hugo'nun meşhur şiiri "Ce que dit la Bouche d'Ombre"* da aynı görüşü dile getirir; gölgelerin bir ismi de George Berkeley'dir ki ona göre Tanrı bizi rüyasında görmektedir ve uyandığı takdirde gökyüzüyle yeryüzü yok olacaktır, tıpkı Kızıl Kral'ın uyanışı gibi; gölgelerin diğer bir ismi, talihsizlik ve iftiralardan muaf olmayan bir ömürden geriye sabahlar ya da sular gibi kutlu ve masum bir külliyat bırakan Oscar Wilde. Aklıma Wellington geliyor; Waterloo'da kazandığı başarının ardından zaferin de en az yenilgi kadar korkunç olabileceğini idrak eden. İki muazzam barok şair geliyor aklıma, hem nesri hem şiiri güzellik amacıyla kullanan Yeats ile Joyce. Aklıma George Moore geliyor, *Hail and Farewell* ile yarattığı yeni edebî tür önem taşımasa da bunu keyifli bir biçimde yaptığı için büyük iş başaran. Orada bulunduğum, her zamanki gibi formalitelerle dolu iki-üç günde hatırıma işleyen pek çok şey ve duyumsayabildiğim pek az şey arasına işte bu devasa gölgeler giriyor şimdi.

Bütün gölgelerin en akılda kalanıysa, gözlerimle görmediysem de ellerimle yokladığım, içinde iyi niyetli keşişlerin zor zamanlarda Grekçeyi ve Latinceyi, yani kültürü bizler için koruyup sakladıkları yuvarlak kuleler. Bana göre özünde iyi, mayasında Hıristiyanlık bulunan ve İrlandalı olma tutkularından asla vazgeçmeyen insanların diyarıdır İrlanda.

Fotoğrafların açıkladığı metinlerden ya da fotoğrafları açıklayan cümlelerden oluşan bir kitap değil bu. Her bir bölümün içeriğini meydana getiren, imgelerle sözcüklerin uyumlu birliği. Bilinmeyeni keşfetme hevesi Sinbad'a, Kızıl Erik'e ya da Kopernik'e özgü değil. Dünyada keşfetmeye meraklı olmayan tek bir insan bile yoktur. Her şey acıyı, tuzluyu, eğriyi, düzü, pürüzü, gökkuşağının rengini ve alfabenin yirmi küsur harfini keşfetmekle başlar; ardından sıra simalara, haritalara, hayvanlara ve yıldızlara gelir; en sonunda insan ya kuşkuyla dolar ya imanla, üstelik önceden ne kadar cahil olduğu sonucuna ulaşması da neredeyse kaçınılmazdır.

İki Borges içinde rüya gören gerçek olan olsa gerek.

Ernesto Sabato

#seyahat #hafıza #tarih #rüya #coğrafya #fotoğraf #şiiir

